

РОЗВИТОК ПРИВАТНОГО ПРАВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ГАЛУЗЕВИЙ (ЦИВІЛІСТИЧНИЙ) РАКУРС

УДОСКОНАЛЕННЯ ВІДНОСИН ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У СФЕРІ МЕДИЦИНИ

Деревянко Б. В., д.ю.н., проф.

*кафедра юридичних дисциплін факультету № 2 (м. Маріуполь),
Донецький юридичний інститут МВС України (м. Кривий Ріг)*

Діяльність у сфері медицини є вкрай важливою та актуальною для будь-якої держави. Вона сполучає в собі публічні і приватні інтереси, а тому регулюється нормами різногалузевого законодавства – цивільного, господарського, адміністративного, а в окремих випадках і трудового, кримінального та іншого.

За великим рахунком рівень розвитку суспільства залежить від якості медичних послуг та медичної допомоги у державі, які, у свою чергу, залежать від кількісних показників фінансування як системи медичних закладів вищої освіти, так і кожної окремої лікарні, поліклініки, лабораторії та/або будь-якого іншого закладу охорони здоров'я (далі – ЗОЗ). Саме цими та похідними від них показниками дитячої смертності, кількості захворювань на певні інфекційні хвороби, середньої тривалості життя та ін. вимірюється ступінь цивілізованості країни.

Досягнення високого рівня названих та інших показників у сфері медицини не в останню чергу забезпечується через розробку та ухвалення ефективного законодавства. А з цим виникають певні складнощі. У системі законодавства сфери медицини наявні дисонанси. По-перше, основним нормативним актом є Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», ще від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ, підписаний Президентом Л.Д. Кравчуком, частина норм із якого на сьогодні застаріла [1]. А з іншого боку наявний значний масив підзаконних НПА, нещодавно прийнятих на рівні МОЗ України та інших центральних органів виконавчої влади, які часто суперечать один одному та постійно змінюються. При цьому сьогодні відсутні ЗМІ, в яких би не освітлювалися переваги і недоліки перманентної медичної реформи.

Українські вчені не обійшли увагою проблеми правового статусу учасників відносин у сфері медицини. Тільки дисертаційні та монографічні дослідження здійснювалися з позицій теорії права, конституційного, цивільного, адміністративного, кримінального та інших галузей права: С.Б. Булеца «Право фізичної особи на життя та здоров'я як об'єкт цивільно-правової регламентації: порівняльно-правовий аналіз регулювання в Україні, Угорській, Словацькій та Чеській республіках» [2] та «Право фізичної особи на життя та здоров'я (порівняльно-правовий аспект)» [3]; В.О. Галай «Реалізація прав людини та громадянина в контексті захисту прав пацієнтів: теоретико-правовий аспект» [4]; І.Я. Сенюта «Медичне право: право людини на охорону здоров'я» [5]; О.В. Солдатенко «Правове регулювання видатків на охорону здоров'я в Україні та державах Центральної Європи» [6]; С.Г. Стеценко «Медичне право України (правові засади забезпечення медичного страхування)» [7]; Є.В. Фесенко «Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони» [8]; Г.В. Чеботарьова «Кримінально-правові проблеми трансплантації органів і тканин людини і донорства крові в Україні» [9] та ін. Проте проблеми правового регулювання діяльності приватних та інших ЗОЗ не часто є предметом розгляду дисертаційних та монографічних досліджень. Серед останніх робіт з господарського права можна назвати кандидатські дисертації Л.М. Дешко «Державне регулювання господарської діяльності у сфері охорони здоров'я» [10], захищену ще у 2009 році у Донецьку, та А.В. Симонян «Господарсько-правовий статус суб'єкта медичної практики» [11], захищену у 2016 році у Вінниці, Є.Ю. Рижкової «Господарсько-правове регулювання діяльності приватних закладів охорони здоров'я» [12], яку заплановано до захисту на 11 червня 2019 року у Кривому Розі.

Таким чином, наявні проблеми у теорії, практиці та господарському законодавстві, а також ускладнення господарських відносин, підвищення рівня конкуренції, постійна поява нових проектів медичної реформи вказують на необхідність поглиблення роботи із подолання важливої наукової проблеми – правового забезпечення господарської діяльності у сфері медицини.

Як бачимо, остання серед названих робота є найбільш «свіжою» і можливо тому містить значну кількість цікавих висновків, реалізація яких дозволить зробити пропозицію напрямів подолання теоретичних і практичних проблем господарської діяльності приватних ЗОЗ. Серед головних новацій, які необхідно підтримати, і реалізацію яких слід запропонувати приватним ЗОЗ, МОЗ України, КМУ та ВР України, можна назвати наступні: 1) доведення можливості держави за допомогою застосування диспозитивних методів координувати діяльність приватних ЗОЗ через укладання договорів із військово-цивільними адміністраціями сіл, селищ, міст, районів та/або областей (Донецької, Луганської) та/або Міністерством оборони України про діяльність на територіях, де може бути запроваджено спеціальний режим господарювання внаслідок введення воєнного чи надзвичайного стану з можливістю отримання податкових, інвестиційних, митних та/або інших пільг [12, с. 3]. Завдяки цьому можуть бути поєднані приватні інтереси власників майна та

працівників приватних ЗОЗ, які погодяться працювати у зоні проведення ООС на території Луганської та Донецької областей, та держави. Перші отримають державну підтримку і допомогу у межах державно-приватного партнерства, а держава отримає якісні медичні послуги там, де вони найбільше сьогодні потрібні; 2) нормативного запровадження подвоєння кількості наявних категорій акредитації ЗОЗ, а також обов'язку останніх інформувати усіх споживачів своїх послуг (у першу чергу споживачів – суб'єктів господарювання) про наявні в Україні категорії акредитації та про відповідність певній самого ЗОЗ [12, с. 3]. Формами державного впливу на медичну діяльність є ліцензування визначених видів господарської діяльності у сфері охорони здоров'я та акредитація лікувальних закладів незалежно від форми власності [13, с. 549]. Тобто і державні, і комунальні, і приватні ЗОЗ знаходяться в одному конкурентному середовищі і повинні виконувати вимоги законодавства про акредитацію [13, с. 549]. У випадку реалізації зроблених пропозицій буде краще підкреслено різницю між якісними та неякісними медичними послугами. А зобов'язання самого ЗОЗ інформувати усіх споживачів (і громадян, і суб'єктів господарювання) про усі наявні категорії акредитації та приналежність самого ЗОЗ певній із них дозволить споживачам обгрунтовано підходити до обрання того чи іншого ЗОЗ; 3) розширення в обсязі, конкретизації та зведення до таблиці диференційованих вимог до кількості та якості співробітників залежно від виду та рівня ЗОЗ, до якості обладнання і препаратів тощо; а також доповнення Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики певною кількістю арифметичних вимог, зокрема щодо площі медичних палат, кабінетів та інших приміщень, кількості лікарів, препаратів, обладнання тощо з розрахунку на одного пацієнта чи навпаки [12, с. 4]. Така пропозиція виглядає обгрунтованою через наявність кількісних показників, зведених до таблиць, у Ліцензійних умовах провадження освітньої діяльності закладів освіти [14] та визначення кількісних вимог, зокрема щодо площі торгового приміщення, у Правилах роздрібною торгівлі алкогольними напоями [15]. Підвищення вимог до ЗОЗ у відповідних Ліцензійних умовах провадження господарської діяльності з медичної практики [16] дозволить максимально забезпечити ринок медичних послуг від несумлінних і неякісних надавачів та захистити приватні інтереси споживачів послуг ЗОЗ і самих ЗОЗ та публічні інтереси держави і місцевих територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
2. Булеца С. Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я як об'єкт цивільно-правової регламентації: порівняльно-правовий аналіз регулювання в Україні, Угорській, Словацькій та Чеській республіках: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. Б. Булеца; МОН України. ОНЮА. – Одеса, 2005. – 22 с.
3. Булеца С. Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (порівняльно-правовий аспект): монографія. – Ужгород: «Ліра», 2006. – С. 172.
4. Галай В. О. Реалізація прав людини та громадянина в контексті захисту прав пацієнтів: теоретико-правовий аспект : автореферат дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / В. О. Галай ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2010. – 20 с.
5. Сенюта І. Я. Медичне право: право людини на охорону здоров'я: Монографія / Сенюта І. Я. – Львів: Астролябія, 2007. – 224 с.
6. Солдатенко О. В. Правове регулювання видатків на охорону здоров'я в Україні та державах Центральної Європи. Монографія / Солдатенков О. В. – К. : Алерта, 2010. – 278 с.
7. Стеценко С. Г. Медичне право України (правові засади забезпечення медичного страхування): монографія / С. Г. Стеценко, В. Ю. Стеценко, Я. М. Шатковський ; за заг. ред. С. Г. Стеценка. – К. : Атіка, 2010. – 208 с.
8. Фесенко Є. В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони: Монографія / Фесенко Є. В. – К. : Атіка, 2004. – 280 с.
9. Чеботарьова Г. В. Кримінально-правові проблеми трансплантації органів і тканин людини і донорства крові в Україні: Монографія / Чеботарьова Г. В. – К. : КНЕУ, 2006. – 180 с.
10. Дешко Л. М. Державне регулювання господарської діяльності у сфері охорони здоров'я: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Дешко Людмила Миколаївна. – Донецьк, 2009. – 178 с.
11. Симонян А. В. Господарсько-правовий статус суб'єкта медичної практики: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Симонян Асмінна Вазгенівна. – Вінниця, 2016. – 260 с.
12. Рижкова Є. Ю. Господарсько-правове регулювання діяльності приватних закладів охорони здоров'я: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Є. Ю. Рижкова; МВС України. Донецький юридичний інститут. – Кривий Ріг, 2019. – 20 с.
13. Господарське право: навч. посібник у схемах і таблицях / За заг. ред. канд. юрид. наук, доц. Шелухіна М.Л. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 616 с.
14. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 // Офіційний сайт «Законодавство України». – URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF>
15. Про затвердження Правил роздрібною торгівлі алкогольними напоями: постанова Кабінету Міністрів України від 30 липня 1996 року № 854 // Офіційний сайт «Законодавство України». – URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/854-96-%D0%BF>

16. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 року № 285 // Офіційний сайт «Законодавство України». – URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF>